

جعل و کلاهبرداری چه تفاوت‌هایی با هم دارند؟

جعل و کلاهبرداری دو رفتار مجرمانه‌ای هستند که وقوع آن‌ها در جامعه آثار و نتایج زیان‌باری را بر جای می‌گذارد. این دو جرم هم با یکدیگر مرتبط می‌باشند و هم تفاوت‌هایی دارند. شناخت این تفاوت‌ها می‌تواند به شناخت دقیق این دو جرم کمک کند و در مرحله‌ی طرح شکایت، شاکی را یاری رساند.

جعل و کلاهبرداری دو رفتار مجرمانه‌ای هستند که وقوع آن‌ها در جامعه آثار و نتایج زیان‌باری را بر جای می‌گذارد. این دو جرم هم با یکدیگر مرتبط می‌باشند و هم تفاوت‌هایی دارند. شناخت این تفاوت‌ها می‌تواند به شناخت دقیق این دو جرم کمک کند و در مرحله‌ی طرح شکایت، شاکی را یاری رساند.

به گزارش «تابناک» جعل و کلاهبرداری دو رفتار مجرمانه‌ای هستند که هم با یکدیگر تفاوت دارند و هم گاه با هم ارتباط پیدا می‌کنند. برای بیان تفاوت میان جعل و کلاهبرداری ابتدا هریک از جرائم را به صورت جداگانه تعریف می‌کنیم. سپس به بیان تمایزات آن‌ها می‌پردازیم.

تعریف کلاهبرداری و جعل

ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری، کلاهبرداری را تعریف نموده است. به طور خلاصه می‌توان گفت که کلاهبرداری به این معنا است که شخصی با به کار بردن تقلب، اموال دیگران را ببرد. البته او باید سوءنیت هم داشته باشد؛ یعنی بداند کاری که دارد می‌کند، متقلبانه است و هم چنین قصد بردن مال دیگری را نیز داشته باشد.

ماده ۵۲۳ قانون تعزیرات نیز تلاش کرده است که جعل را تعریف کند. جعل و تزویر به این معنا است که شخصی بر خلاف حقیقت و به ضرر دیگری از طریق یکی از راه‌های پیش‌بینی شده در قانون دست به ساختن یا تغییر دادن آگاهانه هر چیزی مثل سند بزند و قصد داشته باشد که آن را به عنوان سند اصلی جا بزند.

تفاوت جعل و کلاهبرداری

حال که به صورت خلاصه تعریف جعل و کلاهبرداری را مورد اشاره قرار دادیم، در این مرحله به بیان مهم‌ترین تفاوت‌های میان این دو جرم خواهیم پرداخت. این تفاوت‌ها به شرح زیر است:

۱. جرم کلاهبرداری از مصادیق جرائم علیه اموال و حق مالکیت است و جرم جعل از مصادیق جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی است. دلیل این تقسیم‌بندی آن است که جعل در اسناد به خصوص جعل در اسناد رسمی، موجب بی‌اعتمادی مردم نسبت به ارزش و اعتبار اسناد می‌شود و در نتیجه روابط اجتماعی مردم مختل می‌گردد.
۲. برای تحقق کلاهبرداری لازم است که حتماً مالی از قربانی جرم برده شود و کلاهبردار یا شخص موردنظر وی از آن نفعی ببرد. در حالی که برای تحقق جرم جعل همین که کاری که جاعل انجام می‌دهد، قابلیت ضرر رساندن به شخصی را داشته باشد، برای مجرم تلقی شدن او کافی است و ضرورتی ندارد که حتماً ضرری به جامعه یا شخص معینی وارد شود یا سودی نصیب جاعل یا شخص مورد نظر وی گردد.
۳. برای تحقق جعل همین اندازه که در شکل یا مفاد سند تغییر متقلبانه‌ای ایجاد شود، کافی است و ضرورتی ندارد که حتماً از آن سند استفاده شده باشد، اما برای تحقق کلاهبرداری لازم است که حتماً ضرری از جانب کلاهبردار به طرف مقابل برسد و خود کلاهبردار یا شخص مورد نظر وی منتفع شوند.
۴. جعل منحصراً در اسناد و نوشته‌ها می‌شود، ولی برای اینکه کلاهبرداری تحقق یابد، ضرورتی وجود ندارد که از سند استفاده شود. در واقع جرم کلاهبرداری از طریق هر رفتاری و با استفاده از هر ابزار متقلبانه‌ای می‌تواند محقق شود.
۵. آن‌چه جرم کلاهبرداری را از سایر جرائم متمایز می‌سازد، آن است که در اکثر این جرائم افراد بدون اینکه رضایت یا آگاهی داشته باشند، مورد جرم واقع می‌شوند و اشخاص مجرم به جان و مال آن‌ها صدمه می‌زنند، اما در کلاهبرداری مجرم به گونه‌ای عمل می‌کند که مالک مال فریب‌ناپذیر می‌خورد و سپس خودش از روی میل و رضایت و چه بسا التماس (به امید کسب منافع سرشار) مال خود را در اختیار مجرم قرار می‌دهد. البته همان‌طور که گفته شد، تحقق این امر نیاز به صحنه‌سازی و به کارگیری مانور متقلبانه توسط مجرم دارد. به همین جهت کلاهبرداران برخلاف بسیاری از مجرمان (از قبیل: سارقان عادی) معمولاً از هوش و ذکاوت بالاتری

برخوردارند و از این استعداد ذاتی برای قربانی کردن بزه دیدگان استفاده می کنند.
۶. جعل و کلاهبرداری از لحاظ مجازات هم با یکدیگر تفاوت دارند.

مجازات کلاهبرداری: مطابق ماده ی یک قانون تشدید مجازات کلاهبرداری عادی یک تا هفت سال حبس و پرداخت جزای نقدی معادل مال برده شده است. حال اگر مرتکب کلاهبرداری، کارمند دولت یا موسسات عمومی و شهرداریها باشد یا اگر مرتکب خود را به عنوان مأمور دولت یا موسسات عمومی معرفی کند یا جرم را از طریق تبلیغ عامه با وسایل ارتباطی جمعی مثل رادیو، تلویزیون، روزنامه و... انجام دهد، کلاهبرداری از نوع مشدد خواهد شد و مجازات آن، دو تا ده سال حبس و پرداخت جزای نقدی معادل مال برده شده و نیز انفصال ابد از خدمات دولتی (یعنی اخراج دائم کارمند دولت) خواهد بود.

مجازات جعل و استفاده از سند مجعول: مجازات جرم جعل و استفاده از سند مجعول مطابق مواد ۵۲۴ الی ۵۴۲ قانون مجازات اسلامی حسب مورد عبارت است از حبس و جزای نقدی یا هر دو با هم.

جعل، یکی از رایج ترین راه های کلاهبرداری است!

همانطور که پیش تر نیز ذکر شد، تحقق کلاهبرداری منوط به این نیست که حتما جعلی اتفاق بیفتد و اشخاصی که مرتکب جرم کلاهبرداری می شوند، با هر رفتاری می توانند آن را انجام دهند. به طور مثال اگر فردی با انجام عملیات متقلبانه، دیگری را فریب دهد که خانه ی او روی گسل قرار دارد و بر اثر زلزله ویران خواهد شد و از این طریق موفق به خرید آن خانه به قیمتی ارزان تر از قیمت واقعی شود، در این صورت مرتکب کلاهبرداری شده است، بدون آن که جعلی رخ داده باشد. با این حال یکی از رایج ترین روش ها برای عملی شدن کلاهبرداری، جعل و استفاده از سند مجعول است. در واقع، مجرم از طریق جعل سند و به دنبال آن استفاده از سند مجعول، دیگران را فریب می دهد و از این طریق دست به کلاهبرداری می زند.

راه کار های کاهش جعل در نوشته

جعل به روش های مختلفی واقع می شود. یکی از رایج ترین این روش ها، «الحاق» یعنی اضافه شدن عدد، حرف، کلمه یا سطر به سند می باشد. رعایت نکات زیر می تواند امکان الحاق در اسناد را کاهش دهد:

۱. بین آخرین سطر سند با امضا، مهر یا اثر انگشت فاصله نگذارید و این علامت ها را بدون هیچ فاصله ای بعد از آخرین سطر سند یا نوشته درج کنید.
۲. ابتدا و انتهای جملات را با علامت های مخصوص مانند نقطه یا خطوط مورب کاملاً ببندید.
۳. نگذارید فاصله ی بیهوده و غیرضروری میان متن اصلی و حاشیه های کاغذ باقی بماند.
۴. سعی کنید متن را بدون خط خوردگی تنظیم کنید و اگر ضرورتاً خط خوردگی ایجاد شد، در ذیل سند محل خط خوردگی را با ذکر شماره سطر و کلمات قبل و بعد آن مشخص نمایید.
۵. مقدمه، متن اصلی، پایان و نتیجه گیری متن سند را به صورت کاملاً واضح، روشن و بدون ابهام تنظیم کنید.
۶. اگر سندی ضمیمه ی سند اصلی (که در حال تنظیم آن هستید) شده است، مشخصات کامل آن را در متن سند اصلی قید کنید.
۷. اگر سند را در چند برگه تنظیم کرده اید، زیر همگی این برگه ها را امضا کنید.
۸. با استفاده از کاربن یا فتوکپی، از سند اصلی نسخه ی اضافی تهیه کنید تا نزد افراد ذی نفع بماند.
۹. تشخیص الحاق و تغییر در نوشته هایی که با قلم و جوهر یا قلم خودنویس تنظیم شده باشد، بسیار راحت تر از اسنادی است که با خودکار تنظیم می شود. هم چنین اگر این نوشته ها با کمک مواد شیمیایی محو شده باشد، ظهور آن ها راحت تر از نوشته هایی خواهد بود که با خودکار تنظیم شده است. از این رو توصیه می شود که اسناد بسیار مهم خود را با قلم و جوهر یا قلم خودنویس تنظیم کنید.

راه کار های کاهش جعل امضا و مهر

۱. هر قدر امضا ی شما پیچیده تر و همراه با حروف، کلمات یا اعداد بیش تری باشد، امکان جعل و تقلید آن کم تر است و اگر هم جعل شود، امکان تشخیص جعلی بودن آن بیش تر خواهد بود. اگر به علت کم سوادی یا بی سوادی چنین امکانی ندارید، به جای امضا از اثر انگشت یا مهر استفاده کنید.

۲. امضا های خود را به شکل خطوط مُدَوَّر (دایره ای) و در جهت خلاف گردش عقربه های ساعت تنظیم کنید.
۳. مقابل اشخاص ناشناس و غیرقابل اعتماد، نامه ها و اسناد خود را امضا نکنید تا امکان تقلید امضا برای آن ها به وجود نیاید.
۴. امکان جعل و تقلید امضا هایی که به عنوان پاراف (تأیید) در نسخه ی آخر نامه های اداری درج می شود، زیاد است. با توجه به این که این پاراف ها حکم امضا را دارند، در درج آن ها مانند درج امضا بسیار دقت کنید.
۵. اگر برای خود یا شرکت تان سفارش ساخت مُهر داده اید، توجه داشته باشید که هرچه متن مُهرتان پیچیده تر بوده و ریزه کاری بیش تری داشته باشد، خطر جعل آن کم تر است.